

Tieteellisen julkaisemisen nykytila ja tulevaisuuden haasteet: Open Access pohjoismaissa

Turid Hedlund
Hanken

- **Esitys perustuu raportille:**
    - Open access in the Nordic countries - a State of the Art Report
    - Tekijöinä: Turid Hedlund ja Ingegerd Rabow
- <http://www.nordbib.net/Initiatives---Reports/Workshop.aspx>
- **Sekä Nordbib projektin järjestämään workshopiin 23-24.4.07 Helsingörissä**

Esityksen teemat

- Raportin teemat (nykytila)
- Pohjoismaiset tiedelehdet ja verkkojulkaiseminen
- Tulevaisuuden haasteet
  - Julkaiseminen kansallisilla kielillä
  - Tekijänoikeudet
  - OA-julkaisemisen tukimuodot pohjoismaissa
  - Pohjoismainen toimintalinja?

State of the Art report on open access in the Nordic
countries

Raportin tavoite

- Kuvata Pohjoismaista nykytilaa koskien:
  - Open access tieteellisiä lehtiä
  - Open access julkaisuarkistoja
  - Toimintalinjoja kansallisella tasolla OA:n suhteen

Verkkojulkaiseminen kuinka yleistä?

- Tieteellisten lehtien määrä n. 58.500 joista online 24.900 avoimesti saatavilla 2.433
- Referee-lehtien määrä n. 23.550 joista online 14.900 ja avoimesti saatavilla 1.598

(source www.ulrichsweb.com Ulrich's Periodicals Directory 3.5.07)

Verkkojulkaiseminen pohjoismaissa

•Number of peer reviewed journals and percentage of open access journals according to Ulrich's Periodicals Directory, issued in the Nordic countries (Febr. 2007).

<u>Country</u>	<u>Total number</u>	<u>% online</u>	<u>% OA</u>	<u>% JCR</u>
Denmark	218	63	2	38
Finland	98	40	6	12
Iceland	16	19	6	13
Norway	101	57	6	29
Sweden	159	47	8	24

Suomen tilanne

Number of scientific journals from Ulrich's Periodicals Directory published in Finland (Febr.2007)

Scientific, active journals published in Finland (possibly in cooperation with another country)

<i>Total number</i>	Online	Online, OA	JCR	JCR, online	JCR, on line, OA
453	102	8	12	7	2*

Not peer reviewed:

355	63	2	0	0	0

Peer reviewed:

98	39	6	12	7	2*

*Annales Academiae Scientiarum Fennicae Mathematica and Silva Fennica

Suomen kielellä

- Number of scientific journals from Ulrich 's Periodicals Directory with material in Finnish (Febr. 2007).

Scientific, active journals with material in Finnish (may also contain material in another language)					
<i>Total number</i>	Online	Online, OA	JCR	JCR, online	JCR, online, OA
<i>265</i>	56	1*	2	1	0
Not peer reviewed:					
<i>225</i>	45	0	0	0	0
Peer reviewed:					
<i>40</i>	11	1*	2	1	0

*Elore

Suomessa ruotsiksi

Number of scientific journals from Ulrich's Periodicals Directory published in Finland with material in Swedish.

Scientific, active journals published in Finland with material in Swedish (may also contain material in another language)

<i>Total number</i>	Online	Online, OA	[*] JCR	JCR, online	JCR, online, OA
<i>74</i>	9	1*	2	0	0
Not peer reviewed					
<i>60</i>	6	0	0	0	0
Peer reviewed:					
<i>14</i>	3	1*	2	0	0

*Elore

OA peer review lehdet

- Mukana raportissa
  - Annales Academie Scientiarum Fennicae Mathematica
  - Elore
  - Human Technology
  - Mirator
  - Silva Fennica
  - SKY Journal of linguistics
- Raportin jälkeen ilmestyneet Ulrich's:iin (Academy Publisher, Oulu perust. 2006. Käyttää sivumaksuja max 500 euroa/artikkeli)
  - Journal of Communications
  - Journal of Computers
  - Journal of Multimedia
  - Journal of Networks
  - Journal of Software
- Ei luokiteltu peer review lehdiksi
  - Electronic journal of business ethics and organization studies
  - Nordic Road and Transport Research

Tieteelliset seurat julkaisijana

- Pitkä perinne (v. 1665)
  - Philosophical Transactions
- Jäsenistön etuja ajavaa julkaisutoimintaa
- Yleisesti lehtitilaus kuuluu olennaisena osana jäsenetuihin

Verkkójulkaisemisen muodot

- Suuret kaupalliset kustantajat
  - "Big deal" eli lehdet niputetaan ja tarjotaan verkkopalveluna (Science Direct y.m.)
- Tieteelliset seurat
  - Siirtävät julkaisemisen kaupallisille kustantajille
  - Kehittävät omaa julkaisutoimintaa (Digital library)
  - Keskittyvät yhteisten palvelujen luomiseen ja käyttämiseen

Verkkojulkaiseminen miten?

- Pystyttämällä julkaisuarkistoja, mihin tutkijat voivat arkistoida elektronisen version artikkelistaan
  - Yliopistoissa
  - Tutkimuslaitoksissa
  - Alakohtaiset arkistot (esim. PubMed)
- Open access julkaiseminen
  - Lehti avoimesti verkossa ilmestyspäivänä
  - Viivytetty saatavuus verkkoversioon
  - Toimituksellinen materiaali ja jäsenpalvelut ei avoimesti saatavilla vaan ainoastaan jäsenille

Rahoitusmallit

- Tieteellisten lehtien julkaisutuki
- Tilausmaksu
- Jäsenmaksun yhteydessä
  - Verkkoversio - open access
  - Painettu versio – maksullinen
  - Viivytetty – open access (6 – 12 kk.)
- Sivu-, kirjoittaja-, artikkelimaksu
  - Tutkimusrahoittajien vaatimus vapaasta saatavuudesta (Wellcome Trust)
  - Yhteisöjen ja organisaatioiden jäsenmaksut (BioMedCentral)

Tulevaisuuden haasteet

pojautuu Nordbib kokouksen ryhmäkeskusteluteemoille

Kysymykset

2. Julkaiseminen pohjoismaisilla kielillä

- a) Olisiko englannin kielellä julkaiseminen suotavaa?
- b) Pohjoismainen tutkimusportaali – onko tarvetta ja kiinnostusta?
- c) Auttaisiko ongelman ratkaisuun että artikkelit täydennettäisiin englanninkielisillä yhteenvedoilla?

1 a. Millä kielellä julkaistaan ryhmäkeskustelujen mielipiteitä

- Tieteenala vaikuttaa asiaan
- Arviointijärjestelmä suosii englanniksi kirjoittamista
- Kansainvälistä yleisöä haluavat, kirjoittavat englanniksi
- Julkaiseminen sekä englannin että kansallisilla kielillä suotavaa
- Onko tutkijalla tarpeelliset englannin kielen taidot?
Esiintyy paljon huonosti kirjoitettuja englanninkielisiä julkaisuja
- Pohjoismaiset julkaisukanavat saattavat myös olla este – vähän julkaisijoita ja vähän lehtiä.
- Varovaisuutta kannatetaan kun lehtiä arvioidaan kielen perusteella – lehti ei ole automaattisesti parempi vaikka se on englannin kielellä

1 b. Pohjoismainen portaali

- Pohjoismaisen portaalin toimivuutta epäillään – tutkijat lukevat mieluummin englanniksi kuin toisella pohjoismaisella kielellä
- Kuitenkin pohjoinen ”ulottuvuus” ja laajempi massa saattaa kiinnostaa
- Tieteenalakohtaiset arkistot voisivat olla toimivampia. Pohjoismaiset kielet voisivat olla aihe.
- Portaali voisi olla hyvä idea – yksi sisäänkäynti pohjoismaiselle tutkimukselle lisäisi näkyvyyttä
- ”cream of science” aspekti voisi olla houkutteleva

1 c. Englanninkieliset yhteenvedot

- Voisivat toimia mutta kokotekstikäänös parempi
- Selailulle ja vähemmän kiinnostaville artikkeleille yhteenvedo riittää

2 Tekijänoikeuskysymykset

- a) Vaikuttaisiko yhteispohjoismainen toiminta julkaisijoiden suhtautumiseen rinnakkaisjulkaisemiseen?
  - Oikeus rinnakkaisjulkaisemiseen 6kk sisällä julkaisupäivästä
  - Oikeus käyttää julkasijan tuottamaa pdf-versiota
- b) Sisällytettäisiin kansallisiin lisenssisopimuksiin että sopijapuolen yliopistot ja tutkimuslaitokset voivat julkaista sopimuksessa mukana olevissa lehdissä julkaistuja (omien tutkijoiden) artikkeleita.
- c) Lisäämällä pohjoismaiseen julkaisutukeen ehto että lehti sallii rinnakkaisjulkaisemisen

2 Ryhmäkeskustelujen mielipiteitä

2 a.

- Rinnakkaisjulkaiseminen voi hankaloittaa pienten julkaisijoiden toimintaa, etenkin humanistisilla aloilla
- Pohjoismaiset tutkimusneuvostot keskustelevat keskenään mutta on tärkeää seurata mitä esim. Wellcome Trust ja NIH tekevät
- Pohjoismainen ministerineuvosto voisi antaa lausunnon
- Yhteinen toimintamalli Euroopan tasolla tarvitaan
- Pienet lehdet tarvitsevat tilausmaksuja toimituskuluihin

2 b.

- Hyvä idea, mutta kannattaisi tarkistaa ensin kansallisella tasolla.
- Kansainväliset ehdotukset kannattaa seurata
- Kansalliset lisenssisopimukset voisivat sisältää pykälän jossa osallistuvilla yliopistoilla on oikeus rinnakkaisjulkaisemiseen

2 c.

- Lehtiä tulisi tukea ainoastaan mikäli suostuvat rinnakkaisjulkaisemiseen
- Kannattaa kokeilla! OA pitäisi olla mahdollista

3 Rahoitusmallit

kysymys

- Voiko nykyisiä rahoitusmalleja pohjoismaisille humanistisille ja yhteiskuntatieteellisille lehdille soveltaa niin että tukevat open accessiä?

3. mielipiteet

- Tapauksissa joissa yhteiskunnan tuki on elintärkeää kustantajalle on tärkeää nostaa esiin OA-kysymys
- Siirtymävaihe käynnissä, tilausmaksuista – tekijämaksuihin
- Siirtymävaihe lisää kustannuksia ja voi olla hankala pienille kustantajille
- Kaksi mallia:
  - Humanistisille tieteille:
    - Tutkimusneuvostot kustantaisivat julkaisemisen (ei peer review prosessia).
    - Takaisi OA, yhteiskunnan varoin tehtävälle tutkimukselle
  - STM tieteille:
    - Overhead maksuista osa rahastoitaisiin yliopistoissa ja näistä maksettaisiin tekijämaksut

4 Tutkimusarkistojen ja julkaisuarkistojen yhteensovittaminen

- a) Onko tarvetta perustaa pohjoismainen tutkimustietokanta johon sisältyisi myös kokotekstimateriaali
- b) Onko mahdollista sopia yhteispohjoismaisesta toimintalinjasta koskien OA:ia?

4 mielipiteitä

4 a.

- Yhteensovittamista tarvitaan, mutta ei välttämättä pohjoismaista portaalia
- Eroavaisuuksia miten tutkimustietoa kerätään eri pohjoismaissa – hankaloittaa yhteispohjoismaista toimintaa
- Vain yksi järjestelmä tulisi ylläpitää kaikki toiminnot – CV:t, julkaisuluettelot, raportit y.m.

4 b.

- Poliittisia päätöksiä tarvitaan mahdollisimman lajalla pohjalla ja mahdollisimman korkealla tasolla. Kuitenkin lausunnot, toimintasuunnitelmat ja toimintatavat edesauttavat.
- Vaikka pohjoismaat eroavat toisistaan yhteinen toimintasuunnitelma on tärkeä
- Mikäli tehdään pohjoismainen toimintasuunnitelma, aihe tulisi olla pohjoismaiset lehdet

Kiitos!

**Yhteydenotot ja kommentit
turid.hedlund@hanken.fi**